

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

J.T.Mannabov

*Samarqand viloyat pedagoglarni yangi metodlarga o'rgatish milliy markazi.
mannabov@umail.uz*

MAKTAB O'QITUVCHILARNI MASOFAVIY TA'LIMDA FOYDALANGAN HOLDA MUSTAQIL TA'LIM OLIISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH

Annotasiya. Ayni zamondagi kasbiy muammolarni hal qilish o'qituvchilarning internet texnologiyalari sohasidagi kompetentligini shakllantirish bilan bevosita bog'liqdir. Bu esa internet texnologiyalari sohasidagi bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish va takomillashtirish asosida amalga oshirilishi mumkin.

Kalit so'zlar: texnologik, kompetentlik, internet-texnologiyalar, kasbiy, pedagogik, faoliyat, o'qituvchi.

Masofadan o'qitish ta'limning unifikatsiyaligi bilan shartlangan bo'lib, u mashg'ulotlar o'tkazish joylari, hududlar, o'qituvchilar, texnik va moddiy resurslarning intensiv ishlashga yo'naltirilganligi, tinglovchilar sonining maksimal darajasida ruxsat etilganligi bilan va sarf xarajatlarning tezda qoplanishi bilan tavsiflanadi.

Tahlillar, o'qituvchilarining malakasini oshirish jarayonida masofaviy texnologiyalardan foydalanishning ba'zi jihatlarini: axborotlashtirish davrida, masofaviy ta'lim sohasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, mamlakatimizning global axborot hamjamiyati bilan aloqalarini rivojlantirishi; yagona ta'lim makonini yaratish, ta'lim texnologiyalarini joriy qilish uchun aloqa infratuzilmani takomillashtirish; masofadan o'qitish tizimini rivojlantirish, bu haqda jamoatchilik fikrini o'rganib borish, masofaviy ta'lim vositalaridan foydalanuvchilar uchun qulay

sharoitlar yaratish; o'qituvchilarning malaka va kasbiy mahorat darajasiga qo'yiladigan talablar tobora oshib borishini ajratib ko'rsatish imkonini berdi.

Internet texnologiyalari sohasida o'qituvchining kasbiy texnologik kompetentligini takomillashtirish muammosi nazariy tahlillar hamda shaxsiy pedagogik tajribani umumlashtirishdan kelib chiqib, "o'qituvchining texnologik kompetentligi" tushunchasi mazmuni va tarkibi quyidagicha: o'qituvchining texnologik kompetentligi deganda pedagogning kasbiy mehnati jarayonida samarali natijaga erishishga qaratilgan qadriyatlari, kasbiy va funksional bilim, ko'nikma, malaka hamda shaxsiy sifatlarni qamrab oluvchi integrasiyalashgan texnologiyalar bilan bog'liq shaxsga tegishli xarakteristikalari tushuniladi.

O'qituvchining texnologik kompetentligi mazmuni - malakaviy tavsif bilan belgilanadi. Malakaviy tavsif – o'qituvchining nazariy-amaliy tajribasi darajasiga nisbatan unga qo'yiladigan talablar bo'lib, u o'zida pedagogning kompetentlik modelini ifoda etgan holda, kasbiy bilim, ko'nikma va malakaning ilmiy isbotlangan tarkibini akslantiradi.

O'qituvchining texnologik kompetentligi tarkibini umumlashgan holda tahlil qiladigan bo'lsak, uning tarkibida quyidagi komponentlarni ajratib ko'rsatish mumkin: motivasion komponent – pedagogik faoliyat maqsad va vazifalariga mos keluvchi ehtiyoj, qiziqish, qadriyat va munosabatlar hamda ularning integrasiyalashgan komponentlari majmuasi; kognitiv komponent – pedagogik faoliyat, fanni bilish, o'quv jarayonini tashkil etish va boshqarishning pedagogik-psixologik asoslari, shu kabilarni amalga oshirish uchun zaruriy bilimlar yig'indisi; amaliy komponent – o'quv-tarbiyaviy vazifalar, insonlar o'rtasida o'zaro muloqotni tashkil etish, o'quv axborotini tartibga solish va o'quvchilarga yetkazish va shu kabilarni amaliy hal etish uchun zaruriy ko'nikmalar majmuasi; shaxsga doir komponent – kasbiy faoliyat uchun muhim shaxs sifatlari: kommunikativlik, javobgarlik, refleksiya tayyorlik, o'z xatti-harakatini tahlil qilish, o'zini boshqarishga qodirlik va shu kabilarning yig'indisi.

Internet texnologiyalari sohasida texnologik kompetentlikni ta'lim berish, malaka oshirish va mustaqil o'rganish mobaynida olinadigan ayrim komponentlar hamda axborot-kommunikasion texnologiyalar majmuasi, shuningdek, internet texnologiyalarni qo'llagan holda pedagogik faoliyatni olib borish qobiliyati sifatida ta'riflaymiz.

Keltirilgan mulohazalarni e'tiborga olib, "internet texnologiyalari sohasida o'qituvchining texnologik kompetentligi zamonaviy kompyuter vositalarini qo'llash ko'nikmalari, internet texnologiyalari, ularni o'z kasbiy faoliyatida umumiy ta'limning sifat jihatidan yangi paradigmasini barpo etish maqsadida mohirona qo'llash qobiliyati bilan ishlash xususiyatlarini nazarda tutadi" deb ta'riflashimiz mumkin.

Internet texnologiyalari sohasida o'qituvchilarning malakasini oshirish jarayonida texnologik kompetentlikni takomillashtirish uchun predmetga yo'naltirilgan tarkibiy tuzilmaga alohida e'tibor qaratildi. Tarkibni tuzishda bunday yondashuv masofaviy ta'lim bilan birgalikda o'qituvchilarga o'quv jarayonida, shaxsiy va kasbiy muvaffaqiyatlarda eng yuqori darajada o'z-o'zini boshqarish imkoniyatini beradi. Individual o'quv ma'lumotlari modullari guruhlarini birlashtirgan holda o'qitish mazmuniga tabaqalashtirilgan yondashuvni amalga oshiradi. Bundan tashqari, malaka oshirish jarayoni tarkibidagi modulli asos masofaviy ta'limni rejalashtirish va rivojlantirishga imkon beradi.

Internet texnologiyalari sohasidagi texnologik kompetentlikni takomillashtirish, malaka oshirish tizimida o'qituvchilarning nazariy, uslubiy va amaliy tayyorgarligi jarayonida amalga oshiriladi.

Masofaviy ta'lim jarayonida o'qituvchining metodik tayyorgarligi esa to'g'ridan-to'g'ri mehnat faoliyati jarayonida amalga oshiriladi, bu esa unga olgan bilimlarini kasbiy faoliyatida zudlik bilan ishlatishga va ta'lim oluvchilar bilan doimiy aloqada bo'lish imkoniyatidan foydalangan holda yuzaga keladigan muammolarni hal qilishga imkon beradi.

Internet texnologiyalari sohasida o'qituvchilarning texnologik kompetentligini takomillashtirish, nafaqat o'qituvchini kompetensiyasini o'zgargan tuzilishini, balki uning tarkibiy qismlarining sifatiga ijobiy ta'sirni ham o'z ichiga oladi. Umuman olganda, intellektual kapitalning ko'payishi – kasbiy kompetensiyaga asoslangan ijodiy, nazariy, amaliy ko'nikma va qobiliyatlarning yaxlit majmuidir.

Odatda, masofaviy o'qitish quyidagilarni: matn shaklida pedagog tomonidan tayyorlangan ma'ruzalar matnini tinglovchilar tomonidan mustaqil o'zlashtirilishi; mavzular va butun kurs bo'yicha bilimlarning o'zlashtirilishi tekshirish onlayn testdan o'tish orqali amalga oshirilishi; ta'limiy videosujetlarni ko'rish; (ZOOM)tizimi orqali bevosita o'qituvchilar tomonidan ma'ruzalarni tashkil etilishi hamda savol-javoblarning onlayn tarzda tashkil etilishini o'z ichiga oladi.

Internet-texnologiyalar sohasidagi o'qituvchilarning malakasini doimiy ravishda oshirish vazifasi masofaviy ta'lim bilan bevosita bog'liq bo'lib, ushbu sohadagi uzluksiz ta'lim jarayoniga jalb qilingan o'qituvchilar sonini maksimal darajada oshirish va o'qituvchilarni ishlab chiqarishdan ajratishni istisno etadigan almashtirish muammosini hal qilishga imkon beradi.

Xulosa qilib aytganda masofaviy ta'limning muhim omili - o'qituvchining kasbiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda individual ta'lim segmentida ishlay olish qobiliyatini rivojlantirishdan iborat.

Adabiyotlar

1. Muslimov N.A. Kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirishning nazariy-metodik asoslari. Ped.fan.dokt.diss. –T., 2007. -349 b.

2 Askarov.A.D. Xalq ta'limi xodimlari malakasini masofadan oshirish tizimini takomillashtirish. Ped. fan. bo'yicha falsafa doktori. dissertasiya avtoreferati. T., 2017.-37b

2. Ibragimova G.N. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida tinglovchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish. Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissetasiyasi avtoreferati, T., 2017.-38 b.

3. Xarlamov I.F. Pedagogika: Uchebnoye posobiye. / I.F. Xarlamov. - M: Gardariki, 1999.-543 s.